

'Oei, wat gaan we hier meemaken?'

De culturele ontmaagding van Judith Vanistendael

Weinig debuterende auteurs kwamen de afgelopen maanden zo uitgebreid in de pers als Judith Vanistendael (1974). Zij is de auteur van het spraakmakende *De maagd en de neger* en tevens de dochter van de bekende Vlaamse schrijver, essayist, tv-journalist en vertaler Geert van Istendael. Toen Judith een relatie kreeg met een vluchteling uit het West-Afrikaanse land Togo, bleek Geerts ruimdenkendheid over de anderskleurige medemens toch iets minder ruim dan gedacht. Hij schreef zijn verrassende twijfels van zich af in het korte verhaal Bericht uit de burcht. Zijn dochter dient nu in haar stripdebuut *De maagd en de neger* haar vader van replek. Het is een teder en poëtisch, maar tegelijk schrijnend verhaal over hoe verstikkend wetten en regels kunnen zijn.

Judith, waarom ben je stripauteur geworden?

„De keuze voor strips is volledig op conto te schrijven van mijn man. Als kind was ik zowat altijd aan het tekenen. Later ben ik naar Berlijn getrokken, waar ik

een jaar aan de kunstacademie heb gestudeerd. Dat viel heus niet mee met die Duitsers. (lacht) Ik tekende voortdurend mannetjes, terwijl het accent daar lag op grote, abstracte en dikwijls ook conceptuele werken. Ik begreep er niks van en dat klikte dus niet zo goed.

Daarom ben ik maar naar Gent getrokken, waar ik kunstgeschiedenis heb gestudeerd. Toen ik daarmee klaar was, heb ik echt van alles gedaan. Verschillende jobs en zo, en eerlijk gezegd: dat lukte allemaal niet. Ik deed dat wel, maar *gôh*, toch niet met mijn hart, en helemaal juist zat mijn leven niet – althans op professioneel vlak. Intussen kwam ik Nico tegen, mijn huidige man. En die werd echt een beetje zenuwachtig door mij en mijn gedrag, omdat ik mijn draai maar niet vond. En ik tekende aldoor maar blote *madammen* en katten, redelijk makkelijk om te tekenen: die zijn altijd *schoon*. (lacht) Mijn man vond dat maar gezeik en tijdverlies. Hij vond dat ik maar eens iets serieus moest gaan doen met mijn talent. Hij zei me: 'Weet je, zou je geen les gaan volgen? Als je de technieken onder de knie hebt, kan je er echt je beroep van maken. Als je dat niet doet, zal je altijd ongelukkig zijn en blijven aanmodderen.' Nico heeft toen de daad bij het woord gevoegd en me ingeschreven aan de opleiding Beeldverhaal van de Sint-Lukaskunstacademie in Brussel. Hij heeft zelfs mijn inschrijfgeld betaald, echt waar. Ik *moest* wel naar Sint-Lukas! (lacht) Aanvankelijk ging ik daar toch met wat voorbehoud naartoe: zou ik het wel volhouden en ging ik het leuk vinden? Het feit dat die school bij ons om de hoek was, was gelukkig een extra stimulans. (lacht) Maar het bleek voor mij de ideale oplossing! Want ik kon er mijn liefdes combineren: tekenen, dingen uitproberen en bezig zijn met beeldende kunst. En dat combineer ik nu in mijn strippraktijk, ideaal dus."

Zijn er strips die je hebben beïnvloed?

„Mensen zeggen wel eens dat mijn boek hen deed denken aan *Persepolis* van Marjane Satrapi. (fronst) Maar ik ben wel al vijf jaar bezig met *De maagd en de neger*,

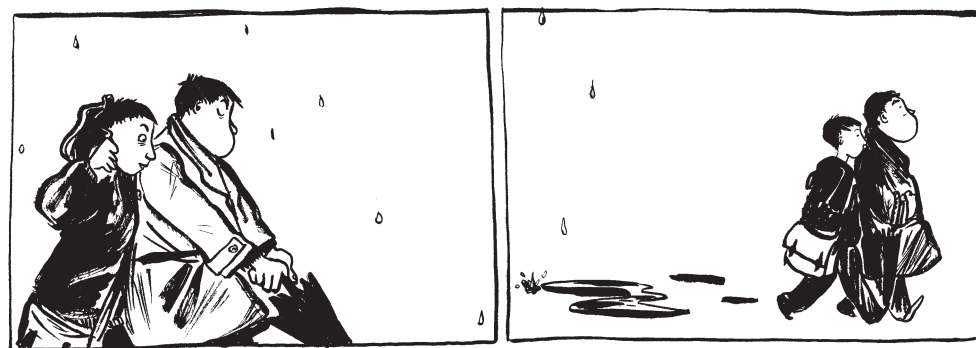
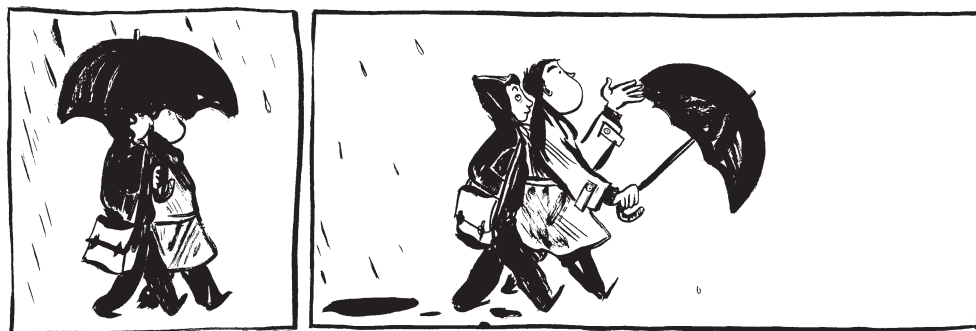

hè! Ik kende die *madam* toen helemaal nog niet. En toen haar eerste boek uitkwam, dacht ik: 'Verdorie, die doet hetzelfde als ik. Die gaat mij vóór zijn!' (*schatert*)

Maar eigenlijk lees ik vooral boeken, en veel minder strips. Ik ben echt een boekenmens. Maar om nu te zeggen dat er echt strips zijn geweest die me beïnvloed hebben... Ik zou het echt niet weten."

Je geldt al jaren als een belofte en als een groot talent (zie ZozoLala 141, red.). In hoeverre heeft die wetenschap je onder druk gezet?

„Góh, jaren... Ik ervoer die druk in de allereerste plaats als druk van mezelf, niet van andere mensen. Ik zit hier nu toch maar hè, met mijn *boekske*... Ik maak gewoon een boek en iedereen springt daar op. De pers, het publiek, en noem maar op. Daar sta ik nu toch wel heel erg van onder druk en zeker de afgelopen maanden, toen het nieuws stilaan door de kranten en andere media werd opgepikt en zo. Iedereen stond er blijkbaar op te wachten en ik had zo'n gevoel van 'o nee, nu moet ik me echt beginnen haasten.' Verschrikkelijk

vond ik dat. Gelukkig waren de reacties tot nu heel positief. (*lacht*) Maar misschien zeggen ze dat ook alleen maar om mij een plezier te doen, hè. (*lacht uitbundig*) Die druk vond ik dus niet zo aangenaam, nee hoor. En zeker naar een volgend boek toe, om die hooggespannen verwachtingen te kunnen inlossen, dat wordt nog iets...

Maar je mag het al weten: het opent met een seksscène. Seks verkoopt altijd! *That's why*... Dat gaat pas verkopen, ik doe dat speciaal daarvoor hè! (*grijnst*) Ik kan nu nog niet zeggen wanneer het zal klaar zijn, dat hangt af van mijn inkomsten nu... Als ik er fulltime aan zou kunnen werken, dan zal dat rap af zijn. *Allez*, rap. Aan strips werken duurt altijd lang bij mij. Ik ben een echte perfectionist! En mijn uitgever weet dat, ja. Ik blijf maar verbeteren en ik blijf maar veranderen, uiteindelijk is dat. En op een bepaald moment zei hij 'stop'. En dat was het moment waarop het klaar moest zijn. Als ik mijn boek nu voor mij zie liggen, klaar en gedrukt, wil ik er weer aan beginnen, sommige dingen zou ik helemaal anders aanpakken. (*lacht*) Nee, serieus, het boek is allang achter mij en ik ben er al een poosje niet meer mee bezig. Maar dat zal wel voor elke

auteur zo zijn, vermoed ik. Althans voor mij is dat zéker zo."

Hoe ben je op de titel gekomen?

„Vind je die niet goed klinken? Het klinkt wel een beetje vunzig, niet? (*lacht*) Je moet weten dat mijn vader een kort verhaal heeft geschreven over deze periode in mijn leven. Ik heb dat verhaal bewerkt. Zo heb ik onder meer scènes toegevoegd, bepaalde dingen weggelaten en zo. Maar ik vond die titel, *Bericht uit de burcht*, zo... (*bedenkt zich*) Het is een strip over *mensen*, het gaat over mensen van vlees en bloed. Het gaat dus niet over mijn eigen persoonlijke politieke statement. Ik wou een andere titel, sowieso, maar ik vond geen goede titel passen bij dit verhaal. Ook omdat het thema redelijk intensief is en elke titel me zo flauw en middelmatig leek. Ik kwam eerst op *Wit over zwart*, *La blanche et le noir* en dat soort van *af-schu-we-lijke* dingen. Ten einde raad schreef ik aan mijn uitgever: 'Ik noem het *De maagd en de neger*, voila.' Dat was aanvankelijk eerst als grap bedoeld, maar hij reageerde meteen. Hij vond

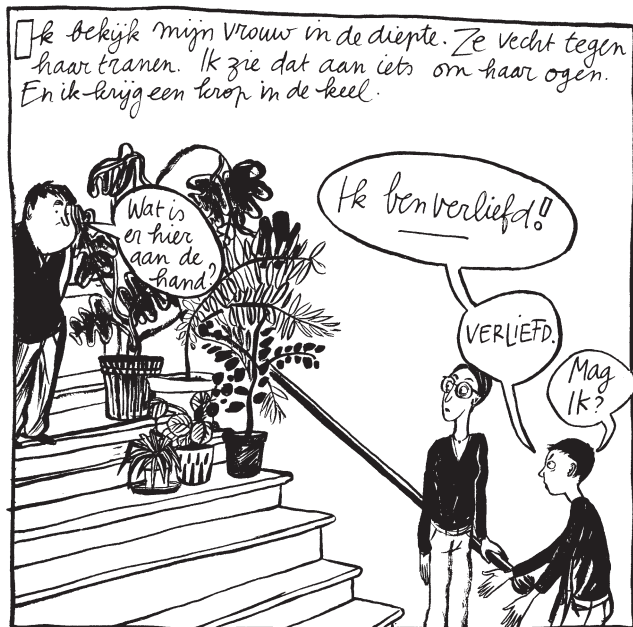
het een fantastische titel. Daarna ben ik dat gaan toetsen bij een paar mensen en begon ik er zelf aan te wennen. Nu vind ik het nog steeds een heel goede titel. Uiteindelijk zegt dat ook heel veel. Zie het als de 'culturele ontmaagding' van mijn alter ego Sofie, die daarmee haar naïviteit over een aantal zaken verliest. In haar hoofd is ze nog redelijk naïef, want als het bijvoorbeeld over Afrika gaat, vindt ze alles fantastisch. Maar tegelijkertijd zijn er een heleboel zaken die ze nog niet weet, of niet wil weten. In het tweede deel leert ze meer omgaan met dat exotische gegeven. En met het woord *neger*: zoek het maar op in het woordenboek, daar is niks fout mee. In bepaalde kringen daarentegen is het wél een fout woord. Ik denk dat dat vooral mensen zijn die weinig in aanraking komen met zwarten, met Afrikanen. En die zich afvragen of ze het woord 'neger' wel mogen gebruiken, precies omdat ze bang zijn racistisch over te komen. Ikzelf noemde Abou liefkozend *mon petit nègre*, mijn kleine negertje. En hij

noemde mij dan zijn *blankje*, in zijn taal dan. Die mensen zien 'de negers' als één categorie, één grote pot nat. Terwijl ze er eigenlijk nauwelijks iets vanaf weten! Mijn boek gaat onder andere daarover, over stereotiepen, over percepties. Ja, *De maagd en de neger*, dat klinkt wel smeug. (*lacht*) Je denkt als lezer van 'oei, wat gaan we hier meemaken?'"

De maagd en de neger is een tweeluik. Je werkt momenteel aan het tweede boek over deze periode in je leven, maar dan vanuit een ander perspectief verteld. Waarom?

„Omdat ik vind dat het perspectief van mijn vader niet voldoende inzicht geeft. En ik vond ook mijn mening belangrijk. Ik bedoel, hij

kon niet weten wat er bij ons achter de deur allemaal gebeurde (in het verhaal komen Sofie en Abou bij haar ouders inwonen, red.). En dat is toch wel heel interessant. Want hoe werkt zo'n relatie tussen een gewoon Belgisch meisje en een asielzoeker uit Togo? Je krijgt in dit eerste album heel weinig uitdieping van het karakter van Abou. Hetzelfde geldt voor Sofie: je kent hen nauwelijks. En dat wordt in het tweede deel wel anders. Dan leer je hen echt kennen en hoe alles in elkaar zit, met ook aandacht voor het emotionele en het seksuele. Het is de visie van Sofie, en natuurlijk ziet zij Abou anders dan haar vader!"

Hoe trouw ben je aan je vaders tekst gebleven?

„In sommige stukken heel trouw, letterlijk. Andere stukken heb ik dan weer volledig zelf verzonnen. Strip is een heel ander medium dan proza. Ik wilde meer ingaan op de relatie tussen mijn vader en Abou, en dat ontbrak in zijn tekst. Ik wou dus iets meer doen dan wat Dick Matena doet, verhalen letterlijk uittekenen.”

Hoe is het om met zo'n beroemde vader te debuten in de stripwereld?

„Helemaal niet moeilijk! (schatert) Je ziet het, ik word gewoon gestalkt. De interviews rijgen zich aan elkaar, ik moet echt geen moeite doen om in de media te komen. Ik krijg enorm veel aandacht, in vergelijking met andere beginnende stripauteurs.

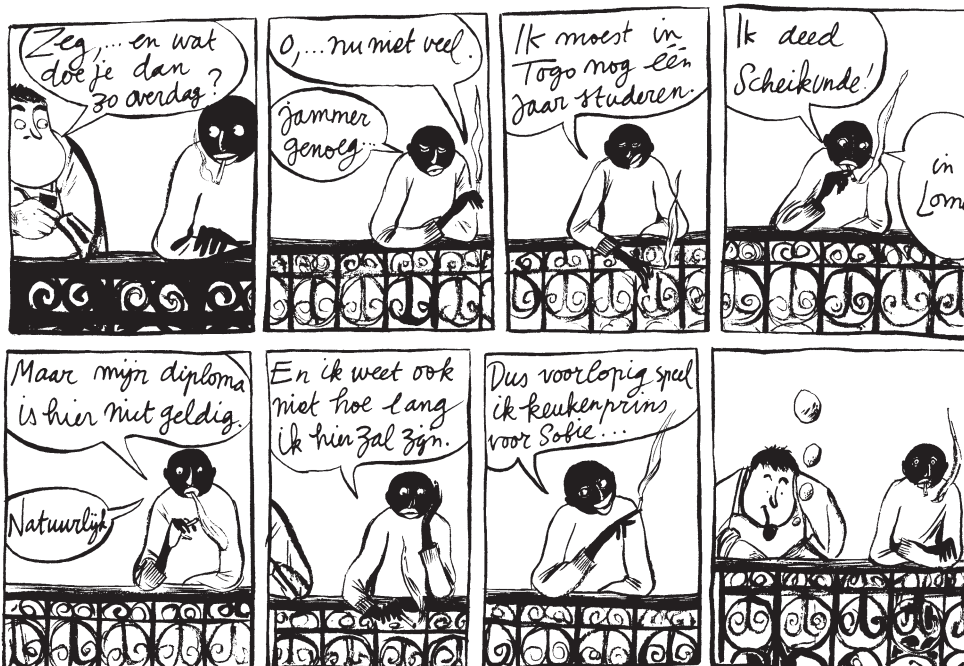
Daarnaast had ik ook het voordeel dat ik wist hoe uitgevers werken. Omdat ik van kinds af aan samen met mijn vader naar Amsterdam trok. Het heeft dus niets dan voordelen. Het is niet moeilijk om zo te debuten, nee, maar uiteindelijk hebben wij ook twee totaal andere vakken. Hij schrijft; ik schrijf en teken. Het is een ander medium. Het is niet dat hij een acteur is en ik een actrice of zo. We zitten ook bij andere uitgevers en dat is een totaal andere wereld. Mijn vader heeft weinig invloed gehad op dit eerste boek. Hij was wel van alles op de hoogte en hij heeft de kleine taalfoutjes uit het eerste script gehaald. Met deel twee ligt het anders. Dat heb ik helemaal zelf geschreven en daarover heb ik hem wel technische vragen gesteld, met name over overgangen en het tempo. Hij heeft ook een paar dialogen geschreven, maar die heb ik er weer uitgegoid. (lacht) Omdat ik vind dat hij dat soort dingen nogal statisch schrijft, wat te intellectueel... En dat werkt eerlijk gezegd niet zo in mijn strip. Met andere woorden: hij heeft wel wat geholpen, maar hij heeft niet dezelfde invloed gehad als bij het eerste deel.”

Waarom heb je eigenlijk gekozen voor zwart-wit?

„Tiens, iedereen stelt me die vraag. Terwijl dat heel spontaan zo is gekomen. Ik heb nooit in termen van kleur of zwart-wit gedacht. Weet je, ik werk vaak in kleur voor illustraties en zo, en ik vind dat heel fijn. Dan kan ik me helemaal uitleven, met bladgoud en zo – bij wijze van spreken. Maar dat is tezelfdertijd ook heel intensief. Het gaat oeverloos traag, echt om zot van te worden. Als je dat dan moet doen voor een hele strip, ja, dan ben je goed vertrokken! Ik heb wel geprobeerd om een aantal stripstroken in te kleuren en het lukte me gewoonweg niet! Dus heb ik het maar opgegeven. (lacht) Nu is mijn plan om het uit te besteden, wat heel veel Franse stripauteurs doen. Maar ik ben zo'n perfectionist, dat ik het eindresultaat waarschijnlijk weer niet tof ga vinden.”

Roel Daenen

Judith Vanistendaels *De maagd en de neger* verscheen dit voorjaar bij uitgeverij De Harmonie/Oog & Blik. Geert van Istendaels *Bericht uit de burch* verscheen in zijn bundel *Veldwerk in Vlaanderen* (Uitg. Atlas, 2000).

* LOMÉ: hoofdstad van Togo